

Een Marshall-plan voor Rusland

We leven in een indrukwekkende tijd. Het grootste rijk van de wereld is in beweging gekomen en dreigt uiteen te vallen. De economie van centrale planning als permanent maatschappelijk principe is onmogelijk gebleken. Het lang verguisde principe van de markt wordt in ere hersteld. Hiermee is een van de mooiste dromen van de mensheid in rook opgegaan.

Hoe moet het nu verder? Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen de oude satellietstaten in Midden-Europa en de Sovjetunie zelf. Grofweg gezegd, de landen van Midden-Europa komen er wel uit, ook al is het volledig onrealistisch te verwachten, dat hier niet een tiental jaren, enige burgeroorlogen en/of regionale vijandelijkheden, een herziening van de grenzen van staten, en 'real hardship' voor de inwoners mee gemoeid zal zijn. Een veel groter probleem is Rusland zelf. De arbeidsproductiviteit ligt waarschijnlijk op circa 10% van die in het Westen, de kapitaalvoorraad is voor het grootste deel waardeloos, de loon- en prijsverhoudingen weerspiegelen niet de schaarste-verhoudingen en de bevolking is apathisch en weet niet wat een marktorganisatie is. Bovendien dient men zich te realiseren, dat er geweldige economische verschillen zijn tussen de republieken.

Het grootste probleem is, dat Rusland zo groot is. Als we zien hoeveel moeite West-Duitsland al heeft met de integratie en heropvoeding en -inrichting van de oude DDR (in bevolking circa een kwart van de oude Bondsrepubliek), dan is de integratie, heropvoeding en -inrichting van de Sovjetunie naar Westerse maatstaven een gigantische taak, die door haar omvang slechts kan worden aangepakt door alle leden van de OESO gezamenlijk, inclusief de Verenigde Staten en Japan. De EG als helper is te klein.

Zo'n geconcentreerde actie loopt echter alle kans te mislukken. De OESO zelf heeft geen kracht om de leden wat op te leggen en voor je het weet ontstaat er tumult in het kippenhok, waar haantjes als Kohl, Genscher en Mitterand zullen trachten een leidersrol voor zichzelf en hun land op te eisen. Veel beter lijkt het om van OESO-zijde een Marshall-plan te orkestreren, waarbij twin-relaties worden aangegaan tussen OESO-landen en Sovjet-republieken. Dan komt er een persoonlijke relatie en verantwoordelijkheidsgevoel van de rijke partner ten opzichte van de arme partner, terwijl de arme partner vertrouwen krijgt in de integriteit van de rijke partner.

Het ligt natuurlijk voor de hand, dat Finland met Estland 'jumeleert', Zweden met Letland en Denemarken met Litouwen. De Benelux neemt Wit-Rusland onder haar hoede en Frankrijk en Engeland gaan de Oekraïne steunen. Zwitserland adopteert Moldavië en Griekenland Armenië. Spanje neemt Georgië onder zijn hoede. Turkije steunt de Turkstalige republieken. De Russische Federatie, die overigens nog wel verder uiteen zal vallen, wordt gesteund door Amerika en Canada voor het Europese gebied, terwijl Japan, Australië en 'de nieuwe draken' steun geven aan het vrij dunbevolkte Aziatische gebied van Rusland.

Wat voor activiteiten moeten die landen dan ontplooiën? Het lijkt niet opportuun veel hulp in geld (dollars) te geven. In de vorm van joint-ventures dienen wegen en infrastructuur te worden verbeterd. Om dit aantrekkelijk te maken voor buitenlandse steunverleners dient het hier te gaan om gebonden hulp. Dat wil zeggen, neemt Griekenland de steun voor Armenië op zich, dan zullen Griekse wegenbouwers deze werken in samenwerking met de Armenen uitvoeren. De betaling van deze steun moet worden gevonden in langdurende tolrechten, aandelen in energievoorraden en ander natuurlijk kapitaal en minderheidsdeelnemingen in op te zetten bedrijven.

Een tweede speerpunt lijkt te moeten worden gevonden in de opzet van midden- en kleinbedrijven, inclusief middenstand, groothandel, agenturen, makelaars en beurzen. In de eerste plaats bestaat aan dat soort diensten en goederen in Rusland een schreeuwend gebrek; in de tweede plaats zijn de mega-ondernemingen, waarbij bij voorbeeld één tractorfabriek de hele Sovjetunie moet bedienen, dinosaurussen gebleken. De Westelijke partners dienen hier hun steun te geven in de vorm van know-how en het opzetten van zulke bedrijven in de begintijd.

Het hierboven geschetste proces veronderstelt een geleidelijke overgang naar een markteconomie. Ook dient men hierbij te accepteren, dat er enorme welstandsverschillen zijn binnen de Sovjetunie en dat die er na het overgangsproces nog zullen zijn. Ten slotte, wat moet de Sovjetunie *niet* doen? Naar mijn mening dient voorlopig de grens niet geopend te worden voor grootschalige emigratie, want dan lopen alle goede mensen uit Rusland weg en blijven slechts de ouderen over. In de tweede plaats dient voorlopig de roebel niet-convertibel te worden gemaakt, behalve voor goedgekeurde transacties. Immers, wordt de roebel convertibel, dan zullen de prijsverhoudingen in de wereld ook in Rusland gaan gelden. Zoals van de éne op de andere dag de Trabant geen afnemer meer had, zal dan praktisch het hele Russische produkt op de schroothoop kunnen worden gegooid met als resultaat een enorme werkloosheid en inflatie. In dit verband lijkt het ook verstandig aan te sluiten bij de valuta-politiek van na de tweede wereldoorlog, die berustte op een geleidelijk convertibel maken.

Wat betekent dit plan voor onszelf? Voor het Westen zal dit ongetwijfeld een belangrijke economische en ideële impuls blijken. Op de korte termijn zal onze consumptie moeten zakken, maar dit is verdedigbaar omdat de kosten voor de baat uitgaan en 'last but not least', omdat we onze Oostelijke broeders niet kunnen laten stikken.

B.M.S. van Praag